

Historische bepaaldheid van de gemeente: heiliging der tijden of afval?

(n.a.v. *De Unie: de tijd tegen?*)

Op bovengenoemd artikel, verschenen in De Christen van 13-09-1985, ontving ik een belangwekkende en uitvoerige reactie van br. J.E. de Vries te M., die ik hier korthedshalve samenvat alvorens er op in te gaan. Hij stelt: als de gemeente verandert in de verandering der tijden is dat afval. Wanneer de structuur waarin christenen hun eenheid beleven in de loop der geschiedenis verandert, is dit een teken van afval van Christus, in wie de ware eenheid vast ligt. De in de loop der kerkgeschiedenis achtereenvolgens verschenen eenheidsvorm in de katholieke ambtelijke hiërarchie, in nationale Volkskerken, onder een synode, in een democratische georganiseerde federatie van autonome plaatselijke gemeenten en in de veiligheid van de kleine groep, zijn evenzovele bewijzen van meegeleurd worden door de *tijdgeest*

Kerkgeschiedenis slechts afval?

De stellingname van br. De Vries roept bij mij de vraag op of de geschiedenis met al zijn veranderingen als *afval* van God *geduid* moet worden. Mijn eerste reactie is dan: dan zijn wijzelf, als baptisten, óók een product van deze *afval*! Onze gemeenten zijn in hun doen en laten geen simpel herstel van *de nieuwtestamentische gemeente*! Ook het baptisme is - zelfs in zijn geboorteuur - mede bepaald door wat er in de geschiedenis is gebeurd na de nieuwtestamentische tijd. Ik wil dit illustreren met het dilemma van open of gesloten avondmaal. Hoe je het ook wendt of keert: er is in deze zaak geen eenvoudige oplossing mogelijk waarin we aan 2000 jaar kerkgeschiedenis voorbijgaan en simpel terugkeren tot de praktijk van de eerste gemeenten. In de beginperiode waren er (kennelijk) geen christenen die niet op belijdenis van geloof gedoopt waren. Die zijn er nu - als resultaat van eeuwen theologisch en kerkelijk geharrewar - wel! En daar kun je niet aan voorbijgaan! In de eerste eeuw was het christendom niet verdeeld in afzonderlijke denominaties met eigen traditie, belijdenis en organisatie. Nu wel! De tijden zijn veranderd! Welke beslissing een gemeente ook neemt in de kwestie van open of gesloten avondmaal: zij is hierin onontkoombaar bepaald door deze verandering der tijden. Wanneer zij kiest voor gesloten avondmaalsviering met gedoopte leden van eigen gemeente of van zustergemeenten, beslist zij hierin om geen avondmaalsgemeenschap te hebben met gelovigen met wie zij wel zal aanzitten aan het Bruiloftsmaal van het Lam. Wanneer een gemeente kiest voor het open avondmaal, maakt zij de avondmaalsviering gedeeltelijk los van doop en gemeentelijke verbondenheid. Beide beslissingen waren in de situatie van de eerste gemeente ondenkbaar! In beide is de gemeente medebepaald door de verandering der tijden! Mijn conclusie is dat we niet simpelweg kunnen zeggen dat de geschiedenis, waarin zoveel verandert slechts *afval* van God is. Daarvoor zijn we als gemeente zelf, teveel een deel van die geschiedenis. De geschiedenis moet iets te maken hebben met de trouw van God. Anders zou de gemeente na 2000 jaar geen been meer hebben om op te staan voor het aangezicht van God.

Christus, de Heer der geschiedenis

De trouw van God aan de gemeente in haar geschiedenis wordt effectief in de macht van Christus over de geschiedenis. Wanneer Jezus tegen zijn discipelen zegt: *Mij is gegeven alle macht in hemel en op aarde* (Mat. 28:18), doelt hij kennelijk op zijn macht over het verloop van de geschiedenis. Want Hij vervolgt met: *Ik ben met u, alle dagen, tot aan de voleinding der wereld* (vers 20). In zijn eigen levensgeschiedenis heeft Jezus de macht over de geschiedenis aan zich getrokken. In de laatste drie jaar van Jezus' leven speelde de satan alle macht tegen Hem uit, die hij had als degene die heel wat touwtjes van de aardse geschiedenis in zijn hand houdt. Met name Jezus' lijdensgeschiedenis is de wereldgeschiedenis en de kerkgeschiedenis in een notendop: corruptie van politieke en geestelijke leiders tegenover Jezus. Macht van soldaten die Hem aan het kruis slaan. Verraad door een vriend. De waanzin van een opgehitste volksmassa: *í kruisigt Hem!* Jezus is in zijn levensgeschiedenis gestorven aan wat de geschiedenis tot geschiedenis maakt. En in zijn opstanding heeft Hij de heerschappij over de geschiedenis ontvangen: *Mij is gegeven alle macht*

Hoe gebruikt Christus deze macht?

In het visioen uit Openbaring 5 neemt het Lam de verzegelde boekrol der geschiedenis uit de hand van God om de zegels te verbreken. Wat dit inhoudt wordt duidelijk in Openbaring 6 t/m 19: de wereldgeschiedenis in haar demonie komt tot een climax; de geschiedenis loopt uit op een wereld en kosmos omspannende crisis. Dit alles is het werk van *het Lam* dat staat als *geslacht* (Opb. 5:6), Kruiseling van Golgotha. Hoe moeten we dit verstaan? In de crisis van Openbaring 6 t/m 19 geeft Christus de wereld in haar geschiedenis aandeel aan het lijden en de dood van zijn eigen levensgeschiedenis, om haar in Openbaring 21 - bij de komst van de nieuwe hemel en nieuwe

aarde - tenslotte deel te geven aan de opstanding uit zijn eigen geschiedenis. Zo heeft Christus alle macht over de geschiedenis!

Heiliging der tijden

En nu van de demonische diepten der wereldgeschiedenis weer terug naar de alledaagse oppervlakte van onze baptisten tobberij. Maar één ding houden we vast: Christus is Heer over de geschiedenis! Door het dik en dun van de geschiedenis, en soms tegen de klippen der tijden op, komt Hij tot zijn doel. Als het gaat om een duiding van de verandering der tijden, binnen de macht die Christus over de geschiedenis heeft, meen ik niet het woordje -afvaløte moeten kiezen, maar voor de uitdrukking -heiligung der tijdenø In de bijbel wordt iemand of iets -heiligø genoemd, wanneer het apart is gezet voor de dienst van God. Wanneer Christus in zijn macht over de geschiedenis zijn hand legt op een bepaalde tijd met zijn ideeën, idealen, gebruiken en culturele en wetenschappelijke mogelijkheden om zijn doel te bereiken, wordt die tijd in dit gebruik geheiligd. Onze baptistengeschiedenis geeft hier talloze voorbeelden van. Het Engelse baptisme is ontstaan en groot geworden in de 17^e en 18^e eeuw met zijn strijd voor godsdienst- en gewetensvrijheid en democratisering van de politieke en maatschappelijke verhoudingen. Het Amerikaanse baptisme ademt sinds de 18^e eeuw een typisch Amerikaanse sfeer. De tijd waarin de Verenigde Staten ontstonden, de tijd van de onafhankelijkheidsstrijd en de pionierstijd waarin Amerika als de Nieuwe Wereld van oost naar west kwam open te liggen voor een nieuwe toekomst, heeft ook het Amerikaanse baptisme gevormd. Het is gekenmerkt door een mentaliteit van onafhankelijkheid, optimisme en wereld veroverende zendingsdrang. Een voorbeeld van eigen bodem: onze eigen Nederlandse N.B.V.B. en N.B.J.B. zijn ontstaan in een tijd waarin zulke landelijke bewegingen -in de lucht zatenø Zo worden de tijden geheiligd!

We moeten er doorheen

Het -schip der kerkø moet door de branding der tijden heen om thuis te komen. Daaraan ontkomt ook ons Uniebootje niet. De golven van angst en onzekerheid slaan hoog op. Een sterke grondstroming zuigt leden van gemeenten, en soms hele gemeenten, in de veiligheid van het isolement van de kleine groep of de -vrije gemeenteø We zullen echt door deze tijd heen moeten willen gaan. We zullen in de branding met zijn opspattend water nat moeten durven worden, en bij moeten willen sturen. En dat alles in het geloof dat we er als baptisten gemeenschap niet minder van worden. Het natte pak en de verlegde koers zijn geen betreurenswaardige incidenten. In de koers der gemeente en het natte pak van de gelovigen wordt de branding der tijden geheiligd.

Olof de Vries